

Nr 67.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
höjning av pensionen åt förre avdelningsingenjören L. G.
P. Rundstedt; given Stockholms slott den 16 februari
1917.*

Under åberopande av bilagda utdrag av protokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att den pension å allmänna indragningsstaten, som beviljats förre avdelningsingenjören vid statens järnvägsbyggnader Lorentz Gustaf Philip Rundstedt till belopp av 1,000 kronor, må höjas till 1,600 kronor, att utgå under hans återstående livstid från och med den 1 januari 1917, dock med villkor att, därest han framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, pensionsbeloppet skall för den tid, anställningen varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya avlöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

---

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16
februari 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Uti en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har förre avdelningsingenjören vid statens järnvägsbyggnader Lorentz Gustaf Philip Rundstedt anhållit om förhöjning i den honom av 1894 års riksdag beviljade pension.

*Pensions-
frågan 1894.*

Jag tillåter mig i anledning härav erinra, att järnvägsstyrelsen i skrifvelse den 9 november 1893 hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att tretton särskilda, vid statens järnvägsbyggnader i övre Norrland anställda tjänstemän, däribland förenämnde Rundstedt samt avdelningsingenjörerna Carl Gustaf Forselius, kaptenen i väg- och vattenbyggnadskåren Oscar Theobald Wilhelm Stanzén, Axel Henry Grundström och Gustaf Ahlgren måtte från och med månaden näst efter den, varunder de entledigades från anställning vid nämnda järnvägs-

byggnader, åtnjuta från allmänna indragningsstaten årlig pension under deras återstående livstid till angivna belopp.

Styrelsen framhöll därvid, att en tjänstetid av över tjugu år, vare sig uteslutande vid järnvägsbyggnaderna eller ock huvudsakligast därstädes, men delvis även vid någon jämförlig förvaltningsgren inom järnvägstrafiken, syntes lämplig såsom den gräns, nedanför vilken pensionering ej skulle ifrågakomma för tjänstemän, som varit anställda vid statsbanebyggnader.

Beträffande frågan om pensionernas belopp ansåg styrelsen, under hänvisning till vad 1875 års riksdag medgivit i fråga om pensionering av den tjänstemannaklass, med vilken byggnadsbefälet vore närmast att jämföra, nämligen storskiftes- och avvitringslantmätarna, att tjänsteman inom järnvägsbyggnadsförvaltningen, vilken uppnått 60 levnads- och 30 tjänstår, borde bekomma full pension med två tredjedelar av sitt arvode, vilken pension icke syntes kunna anses för hög, då inkvarteringsersättningen icke kommit i betraktande vid dess beräkning samt förhållandet mellan avlöning och pension stode i överensstämmelse med de grundsatser, som under senare tider i detta avseende gjort sig gällande. Därjämte syntes billigheten fordra, att även de tjänstemän, vilka väl uppnått angivna tjänstaldern, men icke ännu levnadsaldern, komme i åtnjutande av dylik full pension. Däremot vore givet, att pensionsbeloppet för tjänsteman, som icke kunde uppvisa en tjänstetid av 30 år, borde ned sättas i den mån tjänstetiden vore kortare; och föreslog styrelsen i sådant hänseende, att för varje år, tjänstetiden understeg 30 år, pensionen måtte minskas med en trettiondel.

Med anmälan att ifrågavarande personer under år 1894 uppnådde, Forselius 59 levnads- och 35 tjänstår, Stanzén 50 levnads- och 27 tjänstår, Grundström 59 levnads- och 23 tjänstår, Rundstedt 52 levnads- och 22 tjänstår samt Ahlgren 50 levnads- och 21 tjänstår samt att de vid sagda tidpunkt uppbure i avlöning för år, förutom inkvarteringsersättning, Forselius 6,000 kronor, Stanzén 5,400 kronor, Grundström 4,800 kronor, Rundstedt 4,800 kronor och Ahlgren 4,200 kronor, föreslog styrelsen följande årliga pensionsbelopp, nämligen för Forselius 4,000 kronor, för Stanzén 3,200 kronor, för Grundström 2,500 kronor, för Rundstedt 2,500 kronor och för Ahlgren 2,000 kronor, dock under villkor att, därest någon av dem framdeles erhöle anställning å rikets stat, hans pensionsbelopp skulle minskas med ett belopp, motsvarande den nya avlöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, upphöra att utgå.

Över styrelsens omförmälda framställning avgav statskontoret den 15 december 1893 infordrat underdånigt utlåtande, därvid statskontoret anförde huvudsakligen följande.

I fråga om vissa i järnvägsstyrelsens skrivelse omförmälda tjänstemän, däribland Forselius och Grundström, vilka vore 57 år gamla eller därutöver, ansåg statskontoret, att, då dessa tjänstemän uppnått den levnadsålder, att svårighet för dem syntes möta att i ny anställning förvärva sig någon mera avsevärd inkomst till levnadsbehovens tillfredsställande, pension för dem borde utgå med belopp, motsvarande hälften av deras årsarvoden, eller för Forselius med 3,000 kronor och för Grundström med 2,400 kronor. Vidkommande Stanzén, Rundstedt och Ahlgren samt åtskilliga andra tjänstemän, så hade dessa enligt statskontorets mening icke hunnit en så framskriden levnadsålder, att de icke kunde antagas även därefter komma i tillfälle bereda sig inkomstgivande verksamhet, men med avseende å deras långa och väl vitsordade verksamhet vid statens järnvägsbyggnader syntes billigheten fordra, att ett bidrag till deras levnadskostnader för framtiden lämnades, vilket bidrag, vad särskilt Stanzén, Rundstedt och Ahlgren anginge, syntes statskontoret med hänsyn till tjänstetidens längd kunna såsom pension under deras återstående livstid bestämmas till 2,400 kronor för Stanzén, till 2,000 kronor för Rundstedt och till 1,800 kronor för Ahlgren.

Beträffande förenämnda av järnvägsstyrelsen föreslagna villkor för pensionernas åtnjutande hemställde statskontoret, att i sådant avseende borde bestämmas, att, om någon av pensionärerna skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, hans pensionsbelopp skulle minskas med ett belopp, motsvarande den nya avlöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, upphöra att utgå.

I överensstämmelse med statskontorets förslag blev ock i Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behov (sjätte huvudtiteln, sid. 143) framställning avlåten till 1894 års riksdag.

I skrivelse den 9 maj 1894 (nr 35 a) tillkännagav riksdagen, att riksdagen på det sätt bifallit Kungl. Maj:ts framställning, vad förenämnda personer anginge, att de finge från och med månaden näst efter den, varunder de entledigades från anställning vid statens järnvägar, åtnjuta från allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid årlig pension till följande belopp, nämligen: Forselius 1,500 kronor, Stanzén 1,200 kronor, Grundström 1,200 kronor, Rundstedt 1,000 kronor och Ahlgren 900 kronor, dock med samma förbehåll, som stadgades beträffande övriga tjänstemän vid järnvägsbyggnaderna, vilka samtidigt beviljades pension, eller att, därest någon av dem framdeles skulle erhålla anställning mot

avlöning av statsmedel, hans pensionsbelopp skulle för den tid, hans anställning varade, minskas med ett belopp, motsvarande den nya avlöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå.

I anledning av en utav Kungl. Maj:t avlåten proposition (nr 55) gjordes av 1895 års riksdag (skrivelse nr 82) den ändring uti villkoren för pensionens åtnjutande, att, därest den pensionsberättigade erhöle anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till pensionens dubbla belopp eller därutöver, pensionen skulle upphöra att utgå och vid sådan avlönings uppbärande i övrigt pensionen skulle minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppginge till högre belopp än dubbla pensionen.

I sin förberörda skrift har nu Rundstedt anfört följande.

*Ansökan av
L. G. P.
Rundstedt.*

Rundstedt, som den 17 april 1872 blev anställd vid statens järnvägsbyggnader och där tjänstgjorde till den 1 maj 1896, sista åren som avdelningsingenjör, erhöil då, enligt riksdagens beslut år 1894, en årlig pension av 1,000 kronor. Därefter hade han tjänstgjort som baningenjör hos Stockholms nya spårvägsaktiebolag till den 1 juli 1909, då han avgick och tillerkändes en årlig pension av 2,145 kronor under den tid, som bolagets koncession gällde.

Med 1916 års utgång upphörde nämnda koncession och därmed hans rätt till pension, och han stode inför den utsikten att därefter endast uppbära statspensionen å 1,000 kronor. Detta belopp vore, isynnerhet under nuvarande svåra tider, alldeles otillräckligt även med mycket små pretentioner.

Då Kungl. Maj:t förr behjärtat dylikt förhållande, i det Kungl. Maj:t den 4 april 1907 avlät proposition (nr 138) till riksdagen om tillökning av pensionen åt förenämnda avdelningsingenjörerna Forselius, Stanzén och Grundström, samt denna proposition även av riksdagen bifölls (skrivelse nr 10), anhåller Rundstedt, att Kungl. Maj:t ville åt honom utverka liknande ökning av den honom förut från allmänna indragningsstaten beviljade pension å 1,000 kronor.

Till följd av nådig remiss har järnvägsstyrelsen häröver avgivit utlåtande den 30 december 1916 och därvid anfört.

*Järnvägs-
styrelsen.*

Rundstedt hade år 1894, då pension av riksdagen tillerkändes honom, uppnått 52 levnads- och 22 tjänstår, vilken tjänstålder ökades till omkring 24 år genom hans kvarblivande i statens järnvägsbyggnaders tjänst till den 1 maj 1896.

Då Rundstedt, som nu kommit till en ålder av 74 år, icke kunde anses vara i tillfälle att bereda sig inkomstgivande verksamhet, samt hans ställning i övrigt för närvarande vore sådan, att, därest hans ansökning om pensionsförhöjning av-sloges, han syntes vara för sitt uppehälle uteslutande hänvisad till den efter nuvarande förhållanden jämförelsevis ringa pension, som år 1894 tilldelats honom,

ansåge styrelsen det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att det bereddades honom en åtminstone emot ovannämnda ökning i hans tjänstetid vid statens järnvägsbyggnader svarande förhöjning av denna pension.

I fråga om de av Rundstedt i hans ansökan återopade pensionsförhöjningar för andra järnvägsbyggnadstjänstemän erinrade styrelsen därom, att riksdagen höjt de förre avdelningsingenjörerna vid statens järnvägsbyggnader Ahlgren, Forselius, Stanzén och Grundström år 1894 samtidigt med Rundstedt beviljade pensionerna å respektive 900, 1,500, 1,200 och 1,200 kronor till följande belopp, nämligen år 1906 för Ahlgren, som då uppnått 62 levnads- och 33 tjänstår samt uppbar en avlöning av 4,800 kronor, till 2,500 kronor samt år 1907 för en var av Forselius, Stanzén och Grundström, vilka då räknade respektive 72, 63 och 72 levnads- samt 48, 40 och 36 tjänstår och vilka vid sitt avskedstagande från statens järnvägsbyggnader åtnjutit en avlöning av respektive 6,000, 5,400 och 4,800 kronor, till 2,400 kronor. Dock framhöll styrelsen, att till grund för dessa förhöjningar i varje fall dock legat en avsevärd ökning av vederbörandes tjänstetid vid statens järnvägar. Rundstedt, för vilken ökningen av tjänstetiden efter pensionens bestämmande uppginge allenast till omkring två år, syntes alltså icke kunna, såsom han ifrågasatt, erhålla en liknande förhöjning av sin pension.

Med stöd av 1894 års riksdags beslut om beviljande av en årlig pension av 1,200 kronor åt förre avdelningsingenjören Grundström, vilken då räknade 59 levnads- och 23 tjänstår och innehade samma avlöningsförmåner som Rundstedt, ansåge sig styrelsen emellertid, med vitsordande av Rundstedts under tjänstetiden vid statens järnvägsbyggnader ådagalagda nit och skicklighet, böra föreslå, att den Rundstedt för 22 tjänstår tillerkända pensionen av 1,000 kronor måtte, med hänsyn till det förhållandet, att han sedermera tjänstgjort vid statens järnvägsbyggnader så lång tid, att hans sammanlagda tjänsteålder utgjorde omkring 24 år, ävensom till omständigheterna i örigt i detta fall, höjas till 1,200 kronor.

Styrelsen hemställde fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1917 års riksdag medgiva, att den förre avdelningsingenjören Rundstedt å allmänna indragningsstaten beviljade pension å 1,000 kronor måtte höjas till 1,200 kronor, att med sistnämnda belopp utgå från och med den 1 januari 1917, dock under villkor att, därest Rundstedt framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, pensionsbeloppet skulle för den tid, anställningen varade, minskas med ett belopp, motsvarande den nya avlöningen eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå.

Statskontoret.

I ärendet har sedermera statskontoret den 22 januari 1917 avgivit infordrat underdånigt utlåtande och därvid anfört följande.

Visserligen skulle det kunna sägas att, efter det Rundstedts pension av statsmedel bestämdes till 1,000 kronor årligen, icke annat inträffat av beskaffenhet att på hans pensionsfråga inverka än att han tjänat staten i ytterligare två år och att på grund härav den begärda pensionsförhöjningen borde, på sätt järnvägsstyrelsen föreslagit, inskränkas till ett belopp av 200 kronor. Men enligt

statskontorets mening måste vid bedömande av denna pensionsfråga uppmärksammas, att sökanden åt statens tjänst ägnat sin bästa arbetskraft under åldern 30—54 år samt att, efter uppnådd ålder av 54 år, vissa svårigheter möta att i annan tjänst nedlägga sådant arbete, att därav kan förväntas levebröd även för tiden efter det arbetskraften är uttömd. Med hänsyn till dessa omständigheter och under förutsättning att sökanden, såsom han uppgivit, numera genom upphörande av den för Stockholms nya spårvägsaktiebolag meddelade koncession gått förlustig det understöd å 2,145 kronor, han under senare åren från bolaget åtnjutit, vill det synas statskontoret, som om starka billighetsskäl tala för en större förhöjning av sökandens statspension än den, som av järnvägsstyrelsen föreslagits.

På grund härav och med erinran att pensionsbeloppet i detta fall skulle, om det avpassades efter bestämmelserna i den civila pensionslagen, uppgå till 2,200 kronor, föreslår statskontoret för sin del, att Rundstedts pension höjes till 2,000 kronor från och med månaden näst efter den, vari den av Stockholms nya spårvägsaktiebolag sökanden beviljade pension upphört att utgå, dock tidigast från och med ingången av år 1917.

Avdelningsingenjörerna vid statens järnvägsbyggnader Ahlgren, Forselius, Stanzén och Grundström erhöles, jämlikt riksdagens beslut 1894, pensioner samtidigt med avdelningsingenjören Rundstedt. Ahlgrens, Forselius', Stanzéns och Grundströms pensioner blevo emellertid enligt riksdagens medgivande höjda, för Ahlgren 1906 samt för Forselius, Stanzén och Grundström 1907. Förenämnda personers ålder, löneförhållanden och pensioner jämte föreslagna förhöjningar framgå av denna tabell:

Departements-
chefen.

N a m n.	Å r 1894:						Avlöning vid pensionsförhöjning utom inkvarteringsersättning	Levnads- ålder:			Tjänst- ålder:		Förhöjd pension:					
	Levnadsålder.	Tjänstålder.	Pension					1896.	1906.	1907.	1896.	1906.	1907.	Föreslagen av		Beviljad av riksdagen		
			föreslagen av		Beviljad av riksdagen 1894.	Järnvägsstyrelsen.								Kungl. Maj:t.	Järnvägsstyrelsen.	Kungl. Maj:t.	år 1906.	år 1907.
			Järnvägsstyrelsen.	Kungl. Maj:t.														
G. Ahlgren	50	21	4,200	2,000	1,800	900	4,800	—	62	—	—	33	—	3,200	3,200	2,500	—	
C. G. Forselius	59	35	6,000	4,000	3,000	1,500	2,400	—	—	72	—	—	48	3,000	2,400	—	2,400	
O. T. W. Stanzén	50	27	5,400	3,200	2,400	1,200	3,400	—	—	63	—	—	40	2,400	2,400	—	2,400	
A. H. Grundström	59	23	4,800	2,500	2,400	1,200	3,100	—	—	72	—	—	36	2,400	2,400	—	2,400	
L. G. P. Rundstedt	52	22	4,800	2,500	2,000	1,000	—	—	—	—	—	24	—	* 1,200	—	—	—	

* Statskontoret har föreslagit en höjning av pensionsbeloppet till 2,000 kronor.

Då förhöjning av pensionerna beviljades Ahlgren, Forselius, Stanzén och Grundström, hade dessa, enligt vad nyss återopade tabell jämväl giver vid handen, under en lång följd av år efter 1894 års riksdags beslut innehaft och innehade fortfarande tjänst vid statens järnvägar. Vid pensionsfrågornas föredragning inför Kungl. Maj:t hänvisade föredragande departementschefen, bland annat, till att de hunnit så framskriden levnadsålder, att de på den grund icke syntes kunna i ny anställning förvärva sig någon mera avsevärd inkomst. Därtill komme, att den tjänstetid, de dåmera uppnått, ägnats staten i en verksamhet, som på deras krafter ställt anspråk i en alldeles särskilt högre grad än i de flesta andra i avseende på avlöningen likställda statstjänster. Det syntes därför omöjligt att hänvisa dem på ålderdomen till en pension, som med de dåmera högt uppdrivna levnadskostnaderna icke kunde tillgodose deras oungämpliga livsbehov.

Vad sålunda anfördes äger i viss mån även tillämpning beträffande Rundstedt, varför jag anser jämväl honom böra beredas ökning av hans pension. I fråga om Rundstedt föreligger emellertid det särskilda förhållande, att han endast under 2 år efter det hans ursprungliga pension beviljats kvarstod i tjänst vid statens järnvägsbyggnader. Med hänsyn härtill har järnvägsstyrelsen ej ansett sig kunna förorda förhöjning i Rundstedts pension med mera än 200 kronor. Efter avskedet ur statstjänsten erhöll Rundstedt anställning hos Stockholms nya spårvägsaktiebolag, varifrån han dock ej efter den 1 januari 1917 vidare uppbar någon inkomst.

Statskontoret har av billighetsskäl föreslagit en mycket betydligare höjning av pensionen, nämligen med 1,000 kronor, under framhållande att, om Rundstedt varit berättigad erhålla pension enligt lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907, pensionen skulle uppgått till 2,200 kronor. Statskontoret har därvid som pensionsunderlag ansett böra beräknas två tredjedelar av hans avlöning, 4,800 kronor, eller 3,200 kronor samt, med hänsyn därtill att full pension utgår efter uppnådda 35 tjänstår och Rundstedt år 1896 endast innehaft 24, beräknat pensionen till förenämnda belopp 2,200 kronor, vilket belopp sedermera av statskontoret i förevarande fall avrundats till 2,000 kronor.

Ehuru jag till fullo behjartar de av statskontoret till stöd för dess åsikt anförda skäl, vill det emellertid förefalla, som om Rundstedt, därest han erhöle en tilläggs pension å 1,000 kronor, skulle komma i en i viss mån bättre ställning i pensionshänseende än sina förenämnda kamrater. Förutom Rundstedts betydligt kortare tjänstetid vid statens järnvägar

finner jag därvid böra beaktas, att dessa senare under den fortsatta tid, de efter 1894 uppburit avlöning av statsmedel, på grund av de för de ursprungliga pensionernas erhållande stadgade villkor ej alls eller endast till en ringa del kommit i åtnjutande av dessa pensioner, varemot motsvarande förhållande ej ägt rum beträffande Rundstedt under den tid, han varit i enskild tjänst. Av dessa skäl finner jag mig ej kunna förorda, att det Rundstedt tillkommande pensionsbeloppet höjes med mera än 600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den pension å allmänna indragningsstaten, som beviljats förre avdelningsingenjören vid statens järnvägsbyggnader Lorentz Gustaf Philip Rundstedt till belopp av 1,000 kronor, må höjas till 1,600 kronor, att utgå under hans återstående livstid från och med den 1 januari 1917, dock med villkor att, därest han framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, pensionsbeloppet skall för den tid, anställningen varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya avlöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle till riksdagen avlätas.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.
